

דבר העורך

שימו לב אל הנשמה

לפי טבענו: אינספור פעמים היה אומר ומשנן מרן רה"י הגאון הגדול רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצ"ל (שהשבונו היארצייט הראשון שלו), שצריך ללמוד ולהתפלל ולעבוד את הקב"ה באופן שמתאים לפי טבענו. ועורך בכמה הזדמנויות (שיחה ר"ח אלול תשע"ג, כנס מנהלי התת"ם אדר תשע"ט, השיחה השבועית פינחס תשס"ט), שההנהגה המעשית בעבודת התפילה, צריכה להיות מותאמת לכל אחד כפי טבעו. וכגון, שאצל הרבה אנשים תפילה מתוך הסיודור מעוררת הכוונה, ויש שאדרבה מכוונים טוב יותר בעצמית עינים. עכ"ל.

הדוגמה הבולטת לכך היא, האם להתנענע בתפילה, שכתבו הרמ"א (סימן מח סעיף א), והמשנ"ב (סימן צה ס"ק ז), שמנהג המדקדקים להתנענע על שם הפסוק (תהלים פרק לה פסוק י) כַּל עֲצֻמוֹתַי תִּאֲמַרְנָה ה' מִי כְמוֹךָ. ובספר דורש טוב (ערך יצר הרע) הביא בשם הבעש"ט ז"ע שהוא כעין הטובע בנהר שעושה תנועות לצאת מהמים הזדונים.

מאיך הביא המשנ"ב (סימן מח ס"ק ה), שיש פוסקין שחולקין שבשעת שמונה עשרה לא יתנענע. וכתב המגן אברהם (סימן מח ס"ק ד), ודעביד כמר עבידי ודעביד כמר עבידי. והוסיף הפרי מגדים (סימן מח ס"ק ד) והכל לפי מה שהוא אדם, אם מכוין היטב על ידי תנועה יתנענע, ואם לא יעמוד כך ובלבד שיכוין לבו.

והכלל בכל הדוגמאות, שכל אחד צריך לנהוג באופן שיתעורר לכיין בתפילה; לצעוק בקול - או בנחת ודבקות, להתפלל במהירות ברצף - או לאט ובהתבוננות, מתוך סידור גדול עם אותיות גדולות - או להעדיף סידור קטן, להעדיף סידור עם נוסח התפילה בלבד - או סידור מיוחד עם ביאורים פירושים והערות. לכיין פירוש פשוט הדברים - או פירוש עומק הענינים. להוסיף בקשות פרטיות - או לא. ותן לחכם ויחכם עוד!

בכל העצות והדרכים, מומלץ להשתמש כל תקופה בעצה אחרת, כאשר השינוי עצמו גורם לעורך מחדש את הכוונה, וכל עצה מסייעת יותר בתקופה אחרת.

מסופר על כ"ק האדמו"ר הפני מנחם מגור זיע"א שהיה נוהג להחליף סידור מידי תקופה כדי לכיין יותר בתפילה, עד שהיו לו יותר מ-200 סידורים. וכן היה מיינעץ הג"ר שמשון פינקוס זצ"ל להחליף סידור מידי פעם, שהיא פעולה הגורמת להתחדשות.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'עצות לסילוק מחשבות זרות'

דע לפני מי אתה עומד

תקציר הנושאים: סדרת המאמרים בנושא 'הלכות תפילה'; גיליון 437 'כוונה בתפילה'. גיליון 438 'כוונה בברכת אבות'. גיליון 439 'כוונה בקריאת שמע'; גיליון 440 'כוונת השמות הקדושים'; גיליון 441 'עצות לכוונה בתפילה'. ובהמשך לכך, נושא הגיליון הנוכחי 442 בנושא 'עצות לסילוק מחשבות זרות'.

1. הלכות מפורשות

תפילה כהלכה: כאשר באים לחפש עצות לכוונה, העצה הראשונה היא לקיים את ההלכות המפורשות בשו"ע, להתמקד רק בתפילה, ולא להעסיק את ראשו בדברים אחרים, ולא להתפלל בצורה שיש דברים שמפריעים את כוונתו. וכל אדם צריך לראות בעצמו מהו הדבר שמפריע לו.

להתרכז בתפילה: מבואר בגמ' (ברכות דף כח: צוואת רבי אליעזר הגדול אות יז) דע לפני מי אתה עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה.

ונפסק בשו"ע (סימן צח סעיף א) שצריך שיהיה לו כוונה בתפילה, ויסיר לפני התפילה את כל המחשבות הטורדות אותו, עד שתישאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפילה, ויחשוב כאילו היה מדבר לפני מלך בשר ודם, שודאי היה מסדר דבריו ומכוין בהם לבל יכשל, כל שכן לפני הקב"ה שהוא יודע מחשבות.

וכתב המשנ"ב (ס"ק ג) בשם השל"ה שאין להביא לבית הכנסת ילדים קטנים שלא הגיעו לחינוך, כי משחקים

קריאת צילום:
היים גולדברג

של מגביות ופרסומות, סידור שולחנות וכסאות, קיפול טלית ותפילין, אסיפת צדקה, לשמור על התינוק ולנענע אותו בעגלה בבית הכנסת - שאפילו אם יטען שלא מפריע לו, עלול להפריע לשאר המתפללים.

מסופר על יהודי שהגיע להתלונן לרבו שיש לו מחשבות זרות בתפילתו, ומבקש מזור לנפשו. השיב לו הרב, 'זה לא מחשבות זרות באמצע התפילה, אלא התפילה זרה באמצע המחשבות שלך', כיון שהתחלת את סדר היום עם קריאת העיתון, ודיבורי חול ונייעס במקוה ובקאווע שטיבל וכו', אין פלא שהראש אינו

פנוי לתפילה.

לתפילה הכללית יש סדר, לפני התפילה להתבונן ולפנות את ליבו, להתפלל כל חלקיה כראוי, ברכות השחר במתינות, פסוקי דזמרה כמונה מעות, בלי דילוגים ומירוח אחר החזן, וכאשר עושה כך, כבר פתר חצי מהקושי של מחשבות זרות בתפילה, כי מגיע לתפילה עם הכנה, ומתעורר ממילא לכיון כראוי.

2. עצות בשעת מחשבה זרה

שתיקה: נפסק ב**שו"ע** (סימן צח סעיף א) ואם תבוא לו מחשבה אחרת בתוך התפילה, ישתוק עד שתבטל המחשבה.

וכתב **המשנ"ב** (ס"ק ב) בשם **ספר הגון**, עצה לבטל מחשבה רעה בתפילה, לומר 'פי' 'פי' 'פי', [ראשי תיבות של 'פלטי' 'יוסף', שהתגברו על יצרם, כמבואר ב**בגמ'** סנהדרין דף יט:], ואחר כך לירוק שלש פעמים בנחת, עם הלשון בין השפתיים בשעת ריקקה, ובכך ודאי תלך המחשבה. וה**מגן אברהם** כתב, שלא לעשות כך ממש באמצע שמונה עשרה, כי זה הפסק, ומי יודע אם זה רפואה בדוקה.

עוד הביא **המשנ"ב**, מה שכתב **האליה רבה** בשם **קיצור השל"ה** סגולה לסלק מחשבה זרה בתפילה, שלפני התפילה יעביר את יד ימין על המצח, ויאמר את **הפסוק** (תהילים פרק נא פסוק יב) לִב טְהוֹר גִּבְרָא לִי אֶלְקִים יְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ גִּבְרָתִי, ויחזור על כל זה שלוש פעמים, וכן אם נכנס לו מחשבה זרה באמצע התפילה, ישתוק מעט ויעביר את ימינו על מצחו, ויחשוב את הפסוק הזה. והשיב **הגר"ח קניבסקי זצ"ל** (אשי ישראל תשובה קטז) שנכון לומר

ומרקדים ומשתגעים ומבזים ומחללים קדושת בית הכנסת, ומבלבלים דעת המתפללים, וגם כי יזקינו לא יסור מהם. ורק כשהגיעו לחינוך יביאם לבית הכנסת, ולא יניחם לזוז ממקומם.

ויותר מכך מופיע ב**שו"ע** (סימן צו) סימן מיוחד 'שימנע כל הטרדות כדי שיכוין', בין הדינים, שאסור להתפלל במקום שיש דברים שמפריעים לו את הכוונה בתפילה, ואסור להחזיק בידו שאר חפצים, כי אם סידור התפילה שמתפלל ממנו. ואינו דין רק בשמונה עשרה, שהרי ה**ט"ז** (סימן צו סעיף

א) דן איך מותר להחזיק ספר תורה באמירת 'יקום פורקן?' ויישב שמחזיק את הספר בכדי לעורר את הכוונה! מבואר מדבריו, שהוא הדין בשאר התפילות.

וכתב **המשנ"ב** (ס"ק ד, ה) בשם **הברכי יוסף** שאסור להושיב תינוק לפניו בשעת תפילה. והביא בשם ה**ט"ז** (ס"ק ג) לזוהר לרשום לפני התפילה כל המקומות שצריך להתפלל, ולא יחפש אחריהם בשעת התפילה, כי יפסיק על ידי זה ולא יכוין יפה.

נפסק ב**שו"ע** (סימן פג סעיף יב, סימן קצא סעיף ג) אסור לעשות מלאכה בעודו מברך. וכתב **המשנ"ב** (סימן קצא ס"ק ה), שאפילו תשמיש קל אסור לעשות, קל וחומר שאסור לעסוק בדבר שדורש תשומת לב. וכתב ה**ט"ז** (סימן קצא ס"ק א) יש לזוהר לא לעיין אפילו בדברי תורה, ואזהרות אלו נאמרו בשעת ברכת המזון, ותפילה, וברכה.

זוה לשון **אגרת הרמב"ן** (ששלח הרמב"ן מעכו לקטלונאי לבנו וצוה בו שיקראנה פעם אחת בשבוע) והסר כל דברי העולם מלבך בעת התפילה. והכן לבך לפני המקום ברוך הוא, וטהר רעיוןך וחשוב הדבור קודם שתוציאנו מפ"ך. ניתן לומר שהרמב"ן כתב את תמצית הדינים לכוונה בתפילה.

להלן כמה דוגמאות של דברים העלולים להפריע לכוונת המתפלל, ויתכן שסייחו את דעתו ויתקשה בכוונת התפילה, כאשר מחשבתו טרודה בדברים אחרים, ועל כל אדם להתבונן ולעשות שאלת חכם, מה מותר ומה אסור מדיאן; פלאפון שאינו כבוי, קריאת עלונים תורניים, פרוספקטים

את הפסוק הנ"ל לפני פסוקי דזמרה. וכתב **בכף החיים** (להג"ר יעקב חיים סופר, ס"ק ח) בשם **השל"ה הקדוש** (שער האותיות אות למד סעיף ח), שמצא כתב יד של **האלוקי מורנו הרב משה קורדובירו ז"ל** שלימד אותו זקן אחד, שבשביל לבטל את המחשבה, יחזור הרבה פעמים על **הפסוק** (ויקרא פרק ו פסוק ו) אֶשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִקְּחָהּ. וכתב השל"ה שפשוט בעיניו שהזקן הזה היה אליהו הנביא, ורק בענותותו של הרב לא רצה לגלות מי היה הזקן.

ומוסיף השל"ה, שנראה בעיניו, לומר גם את **הפסוק** (תהילים פרק קיט פסוק קיג) סִפְּעִים שָׁנְאֵתִי נְתַרְתָּךְ אֶהְבֵּתִי. בהתעוררות גדולה ושיהיה גיבור כארי.

מסופר על הג"ר **ברוך בער ליבוביץ'** זצ"ל (עדות תלמידו הג"ר שמואל דוד ורשבצ'יק זצ"ל, להג"ר יעקב ישראל בייפוס שליט"א) שאמר לתלמידיו, שאם מגיעה מחשבה זרה לאדם, יאמר ליצר הרע, 'אתה גארנישט (=כלום), גאר גאר נישט, גאר גאר גאר נישט'. ומעידים עליו, שבאמצע התפילה כאשר לא יכל לדבר, ראוהו רוקע ברגליו, לפי הקצב של המילים הנ"ל.

ו**כתב הג"ר גמליאל רבינוביץ שליט"א** (גם אני אודך) רמז נאה לחמשה עצות לסילוק מחשבות זרות בתפילה, ראשי תיבות 'מחשב'ה', מקוה - לפני התפילה, חיות - תפילה בשמחה והתעוררות, שתיקה - לשתוק עד שתעבור המחשבה, ביטחון - לבטוח בהקב"ה שיעזור לו בכל מה שצריך ולא ידאג מכלום, הכנה - להתכונן כראוי בישוב הדעת לפני התפילה.

3. עצות נפלאות

ישיחנה לאחרים: עצה נפלאה כתב **בנועם אלימלך** לספר את מחשבותיו ובלבוליו רבו, ועל ידי כך שיוציא צרת נפשו מן הכוח אל הפועל, יישבר כוח היצר הרע שלא יוכל להתגבר עליו.

צייר במוחש: ייעץ הג"ר **אורי וייסבלום שליט"א** (משגיח

בשיבת נחלת הלויים, בשיחה עם רבני הילכתא) לקרב אלינו את המושג של תפילה, על ידי 'כח הצירוף', שלא מספיק לכיין את הפירוש של המילים, וכפי שאמר **הג"ר ש וולבה זצ"ל**, שפירוש המילים עדיין לא מספיק, אלא צריך לצייר לעצמו את התפילה, כל פעם להמחיש לעצמו קטע חדש, כגון להתבונן איך הקב"ה תוקע בשופר ומקרר אותנו לעבודתו, וכך בכל ברכה, ובדרך הזו האדם מקרב לשכלו את התפילה ומחיה אותה, וזה בדוק ומנוסה.

לא מהר מידי ולא לאט מידי: עצה לכוונה, השיב הג"ר **יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל** (פניני תפילה עמוד יח) להתפלל קצת יותר מהר. ומצד שני כתב הג"ר **חיים קניבסקי זצ"ל**

ב עמוד קנט) שיש כמה עצות כיצד לכוין בתפילה, להתפלל מתוך הסיודור, ולהרים קצת את הקול בנעימות, ולהניח את האצבע על כל מילה שמוציאים מהפה, להרגיל את כח המחשבה בשמיעת חזרת הש"ץ מתוך הסיודור, ולשים לב לפירוש המילים ששומע מהש"ץ. ואחרי תקופה שנוהגים כך, רואים תועלת בהרבה דברים של זהירות וזריזות.

4. מקורות

אינספור ספרים כתבו עצות כיצד לכוין בתפילה, ונציין חלק מהמראי מקומות, והחפץ ללמוד היטב את הסוגיא, יעיין במקורות. וראה מה שכתבו **בפסקי תשובות** (סימן צח סעיף ד), **ובאשי ישראל** (פרק יא סעיף ג).

הש"ה הקדוש
מסכת תמיד פרק נר מצוה אות יג) כתב 10 עצות לכוונה בתפילה. בקונטרס העצות' בהסכמת הגרמ"ש קליין שליט"א, מופיע 30 עצות לתפילה בכוונה.

(שמעה תפילתי עמוד כג) בתשובה לשואל איך לכוין, לא למהר מידי. ומסתבר שלא נחלקו, אלא כל אחד דיבר על מהירות אחרת. וצריך שלא יהיה מהר מידי ולא לאט מידי. והוסיף הסטייפלער שצריך לעשות הכנה לתפילה, ועיקר ההכנה היא באמירת פסוקי דזמרה, ולזכור לפני מי הוא מתפלל.

מראה באצבעו: מנהג הג"ר אליהו לופיאן זצ"ל (עדות תלמידו הג"ר יעקב ישראל בייפוס שליט"א) שהניח את אצבעו בסידור, והעיד על עצמו שכשהגיע למקום שיש הזכרת השם, האצבע היתה נעצרת מעצמה כדי לכוין. וכן היה נוהג הגרי"ג אדלשטיין זצ"ל (ראה תמונות בתחילת הגיליון) שהיה מראה באצבע בתוך הסיודור גם בתפילת שמונה עשרה.

לחשוב לפני הברכה:
עצה נפלאה כותב החפץ חיים (שם עולם בהמטה), להתבונן בקצרה לפני כל ברכה, מה הוא רוצה לבקש מהקב"ה, ועל מה לברך אותו, ואחר כך לומר את הברכה.

למשל, לפני ברכה הראשונה, יחשוב שהוא רוצה לשבח את הקב"ה, על שהוא האלוקים שלנו ושל אבותינו וקונה את הכל, ולברכו על שהגין על אברהם. קודם ברכה שניה יחשוב שרוצה לברך את הקב"ה על שמחיה את המתים. ובשלישית על שהוא ק-ל קדוש. וברביעית יבקש על הדעה, ולברך אותו על זה. ובחמישית יבקש על התשובה, ולברכו על זה, וכן בכל הברכות. וכך בברכות השחר ובברכת המזון, יחשוב לפני כל ברכה, על מה הוא רוצה לברכו.

והעיד תלמידו הג"ר **מרדכי צוקרמן זצ"ל** (מאיר עיני ישראל חלק א עמוד רסה), שראה את רבו החפץ חיים, שכך נהג בעצמו, שהפסיק מעט לפני כל ברכה בשמונה עשרה.

עצה נפלאה אמר הג"ר **נפתלי אמסטרדם** (מאורות הגדולים עמוד קלב), לעצור ולשתוק קצת באמצע התפילה, ולהתבונן לפני מי הוא עומד ומתפלל, לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה. והעיד שכך הוא נוהג תמיד, לעצור בשלוש מקומות, ב'אתה חונן' וב'תקע בשופר' וב'רצה'.

והשיב הג"ר **מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל** (אמרי דעת חלק

בספר 'עבודת התפילה' לימות החול להג"ר **מאיר הלוי בירנבוים שליט"א**, מלוקט 53 עצות לכוונה בתפילה. וביניהם מה שמביא מהגר"מ **פיינשטיין זצ"ל** להתפלל מתוך סידור, לסלק כל מחשבות זרות קודם התפילה, ולהתבונן בדבר חדש שראה בבריאה.

בחיבור הדרכות ועצות בעבודת ה' להג"ר **נפתלי קפלן שליט"א** (עמוד קט) מביא עצות לכוונה בתפילה, ועצות להרגיש שעומד לפני השי"ת. וכן בספר **תפילת ישרים** מובא הרבה עצות לכוונה בתפילה.

בספר ישרים דרכי ד' להג"ר **יונתן אבר שליט"א** מופיע פרק מיוחד על תפילה, ובו מביא כמה עצות לכוונה, ואחד מהם לחשוב על משמעות המילה, ולא פירוש שהוא נפרד מהמילה.

בספר **כוונת ה' כהלכה** (פרק ד) בנושא עצות לכוונה בתפילה וברכת השמות, כתב עצות נפלאות ומפורטות כיצד יתעורר האדם למעשה לכוין בתפילה.

מה העיקר, המעשה או הכוונה?

גדר מצות תפילה: מבואר באינספור מקומות בחז"ל, שעיקר עבודת התפילה היא כוונת הלב, כמבואר **בגמ'** (תענית דף ב.), **לְאַהֲבָה אֶת ד' אֱלֹהֵיכֶם וּלְעֲבֹדוֹ כְּכֹל לְבַבְכֶם** (דברים פרק יא פסוק יג), איזו היא עבודה שהיא בלב - הוי אומר זו תפילה. ומבואר **בחובות הלבבות** (שער חשבון הנפש פרק ג חשבון ט), ו**באברבנאל** (על אבות פרק ב משנה יג, ובמהדורת מכון ירושלים משנה יח), "תפילה בלא כוונה כגוף בלא נשמה". ולשון ה**שו"ע** (סימן קא סעיף ב) לא יתפלל בלבו לבד, אלא מחתך הדברים בשפתיו, כלומר שעיקר התפילה הוא הלב, אלא שיש דין לחתך הדברים בשפתיו.

ויש להקשות: א. מדוע המתפלל בפיו ולא כיון יצא, ואילו המהרהר בלבו ולא הוציא בשפתיו לא יצא, ולכאורה היה צריך להיות הדין להיפך, שהרי העיקר הוא הלב?

ב. ידועה קושיית ה**ביאור הלכה** (סימן קא ד"ה והאינדא), כיון שהכוונה בברכה ראשונה מעכבת, בשלמא כאשר סיים תפילתו אינו חוזר, מחשש שגם בפעם הבאה לא יכוין, אבל כאשר סיים ברכה ראשונה ועדיין לא המשיך, צריך שיאסר עליו להמשיך. והעצה של ה**ביאור הלכה** להמתין ולשמוע מהחזן חזרת הש"ץ ולכוין בשמיעתו, שייכת בשחרית ומנחה, אולם עדיין אין עצה למעריב, או במתפלל ביחידות. והעצה של ה**חזו"א** (ארחות רבינו חלק א עמוד קיב, שיח השדה חלק ג ברכות דף יג: קונטרס הזכרונות סימן ז אות ט) לכוין כעת אחרי גמר הברכה, מועלת רק כשלא התחיל ברכת 'אתה גיבור', אולם מה יעשה מי שכבר התחיל 'אתה גיבור'. וביותר תמוה איך מותר לאדם שידוע שלא יכוין בברכה ראשונה להתפלל, הרי תפילתו תהא לבטלה?

וביאר **אמו"ר הגאון רבי דוד לוי שליט"א** (תורה ודעת כרך ג עמוד קיז), שודאי מהות העיקר של התפילה הוא הלב, אולם בגדרי קיום החיוב של חז"ל יוצא ידי חובתו באמירה, שכן חייב האדם לעשות "מעשה תפילה בפה", ומחשבה לבדה אינה מעשה תפילה, ולכן אם כיון ולא אמר לא יצא, כי לא עשה למעשה. מאידך אם אמר ולא כיון יצא, כי בפועל עשה מעשה תפילה, וסוף סוף המעשה אמירה הוא ה'בפועל' כדי לצאת בו, למרות שהכוונה היא ה'נשמה' של התפילה. והן זה כוונת הקדמונים, "תפילה בלא כוונה כגוף בלי נשמה", שאמנם חסר הנשמה, אבל הגוף קיים. ולכן לדעת החזו"א שייך להשלים את הכוונה גם אחרי האמירה.

ואם תאמר, כיון שהעיקר הוא הלב, אם כן מדוע כשאומר ואינו מכוין, נחשב מעשה תפילה הרי העיקר חסר מן הספר? ויש לומר, שדיבור תמיד נחשב ביטוי להסכמת הלב, ואדם מחויב למוצא שפתיו אפילו אם בליבו לא כן יחשוב. ודומה הדבר למוכר חפץ לחבירו ואומר בפיו שמסכים, למרות שבלבו אינו מסכים, כיון שלחבירו מבטא את הסכמתו, הדין הוא שהמכר קיים מדין 'דברים שבלב אינם דברים'. וכן כאשר עומד ומתפלל, ומבטא בפיו את נוסח הזהב שקבעו אנשי כנסת הגדולה ברוח קדשם - ג' ראשונות, ברכות אמצעיות, וג' אחרונות, הרי בעצם האמירה הוא מסכים בדעתו לתוכן שקבעו ותקנו אנשי כנסת הגדולה, ולכן למרות שלא כיון לבו יצא.

ודומה הדבר לאדם שחותרם בידיעה ברורה על שטר התחייבות, אולם אינו קורא את תוכן השטר מה תוכן ההתחייבות, שבוודאי יש תוקף לחתימתו.

וממילא מדוקדק היטב המבואר **בגמ'** (ברכות דף לד:), **ברמב"ם** (תפילה פרק י), ו**בשו"ע** (סימן קא סעיף א), המתפלל צריך שיכוין את ליבו בכל הברכות, ואם אינו יכול לכוין בכלם, לפחות יכוין באבות. כלומר שיש חפצא של 'מתפלל' גם בלי כוונת הלב, וחובת המתפלל לכוין, ובה נאמרו פרטי דינים, אימית הכוונה מעכבת.

וכעת מיושב כמין חומר קושיית ה**ביאור הלכה**, שחז"ל חייבו להתפלל אפילו כשאינו מכוין, כיון שיש כאן מעשה תפילה, ובעצם מצד עיקר הדין, אם לא כיון בברכה ראשונה צריך לחזור, אולם כיון שיש חשש שלא יכוין גם כשיחזור בפעם השניה, נמצא שאין לו אפשרות לתקן, וחוזר הדין שתפילה בלי כוונה נחשבת תפילה. וכל המחלוקת היא מתי נחשב שיש לו תקנה, לשו"ע צריך לחזור, לרמ"א לא צריך לחזור שמא לא יכוין בחזרתו. למשנ"ב ימתין וישמע מהש"ץ, לחזו"א יחשוב בליבו כל זמן שלא המשיך. אבל כשאין לו עצה, ודאי שנחשב תפילה.

וסיוע נפלא לדברים ממה שכתב **בכתר ראש** (אות כב), שתפילה עם כוונה הוא כמו קרבן תמיד, שיש בה גוף ונפש. ותפילה בלי כוונה הוא כמו קרבן מנחה, שיש למנחה רק גוף בלא נפש. הרי לנו מדבריו, שגם בלי כוונה יש כאן מעשה תפילה.

משיב כהלכה

הפרס השבועי 100 שקל מזומן
הזוכה בפרס גיליון 441 בסך 100 שקל מזומן
הבחור החשוב כמר דוד ירכוב ה"ו
תלמוד תורה 'קמניץ' ירושלים

שאלה: האם נשים חייבות בתפילה?

האם נשים חייבות בשמונה עשרה או מספיק להן לומר בקשה שבח והודאה. מהו עיקר הדין, ומה נוהגת למעשה. והאם יש פטור לנשים שטרודות ומטופלות בילדים?
מקורות: גמ' (ברכות דף כ. ורש"י), רמב"ם (הלכות תפילה פרק א הלכה א-ב, ספר המצוות מצוה ה), רמב"ן (בהשגות לספר המצוות), צ"ח (ברכות דף כו.), שו"ע ומשנ"ב (סימן קו טע"ב), שיחות החפץ חיים (חלק א אות כז), ארחות רבינו (חלק א עמוד קטז), הליכות שלמה (פרק ב דבר הלכה אות ה), אבן ישראל (חלק ט סימן טא), קובץ תשובות (חלק א סימן יד), אור לציון (חלק ב פרק ז אות כד), דעת נוטה (חלק א תפילה אות 1), תשובות והנהגות (חלק א סימן עד, חלק ה סימן מה), הליכות בת ישראל (פרק ב).

במדור זה מופיעה שאלה בנושא הגיליון הבא. כל מי ששולח תשובה נכונה יכול לזכות בפרס. בחירת הזוכה על דעת רבני הילכתא ולפי החלטתם הבלעדית. התשובות המובחרות ישלבו במידת האפשר בגיליון הקרוב. בכדי להשיב ולהגיש תשובה, מספיק לעיין במראה מקום אחד! נא לשלוח את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תיחשב לשבוע הבא). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום תלמוד), באחת מהאפשרויות הבאות:
 1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולוח 4
 2. בעמודות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
 3. בחדר 'קול השו"ן', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
 4. בפקס מספר 1532-6507823
 5. במייל 5047867@gmail.com

לעילוי נשמת מרן ראש הישיבה

הגאון הגדול רבי ירחמיאל גרשון ב"ר צבי יהודה אדלשטיין
 זצ"ל ונב"ע י' סיון תשפ"ג ת.נ.צ.ב.ה.

סיכום הגיליון:

מסקנת הדברים

- א. הלכה: בכדי לכוין בתפילה צריך לקיים את הלכות התפילה כדבעי, ויסלק ממחשבתו כל הדברים שטרודים אותו.
- ב. לפי טבעו: צריך להתפלל לפי טבעו, בעצימת עיניו או עם סידור, עם או בלי לנזע, לצעוק או ללחוש, מהר או לאט, בסידור גדול ומפורש או סידור רגיל. וכן אותו אדם בשינוי העיתים יתנהג לפי הענין.
- ג. עצות נפלאות: להתפלל לא מהר מידי ולא לאט מידי, להצניע באצבע על כל מילה שאומר, לחשוב לפני כל ברכה את תוכנה וענינה. לעצור במקומות מסוימים באמצע התפילה ולחשוב לפני מי עומד ומתפלל. ימיחש במחשבתו את מה שאומר בתפילה.
- ד. בשעת המחשבה: אם באה לו מחשבה זרה, ישתוק עד שתעבור, יאמר 'פ' שלש פעמים וירוק בעדינות שלש פעמים, אך לא באמצע שמונה עשרה.
- ה. פסוקים: עצה נפלאה, להעביר לפני התפילה את יד ימין על המצח, ולומר את הפסוק 'לב טהור' שלוש פעמים, ובאמצע התפילה לחשוב את הפסוק הנ"ל. וכן יש עצה לומר את הפסוק 'אש תמיד', והפסוק 'סעפים שנאתי'.
- ו. לחש: עצה מחודשת, לומר ליצר הרע שהוא כלום וכולום, ובאמצע התפילה יכול לחשוב כך.

עדכוני הלכה

אזהרה לכהנים

חדש: במסגרת העבודות בתוואי הרכבת הקלה בירושלים, אותרה מערת קבורה ברחוב ברך 24 סמוך לרחוב כי טוב, החברה המבצעת בנתה תחת הכביש 'כיפין' על גבי כיפין' בפיקוח הלכתי צמוד, הטומאה יוצאת דרך צינור ברזל כפוף במדרכה צמוד לגדר הבנין. על הצינור מודבק 'מודעת אזהרה' בנוסח הבא:
 אזהרה לכהנים, אסור לגעת או להאחיל על הצינור מפני טומאת מת. חשוב לדעת: שאסור גם להכניס יד או רגל תחת הצינור, ותחת הנקב מקום יציאת הטומאה.

נושא הגיליון הבא:

'חיוב נשים בתפילה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

ברכת מזל טוב לידיד מערכת הילכתא הג"ר יהודה רוטמן שליט"א
לרגל שמחת נישואי בנו החתן המופלג כמר פינחס נ"ו מבחירי
ישיבת 'עטרת שלמה' עב"ג בת הג"ר יהושע הלוי סגל שליט"א
יהי רצון שיזכו לבנות בית נאמן על אדני התורה והיראה אמן

קו מידע הלכתי

02-5377-085

מכון הילכתא

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשט
 שיעורים וימי עיון
 בית הוראה טלפוני
 בירורי הלכה אקטואליים
 קו מידע הלכתי
 חוברות הדרכה